

ДРЖАВИНА

четвртак 18.12 и понедељак 22.12.2025.

проф. др Милош Живковић

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Вршење права власти на ствари без обзира на то да ли се има то право (Рајачић, Станковић);
- *Corpus + animus* (до ЗОСПО) или фактичка власт (ЗОСПО);
- Однос фактичке власти и државине – типолошка дефиниција државине;
- Државина, притежање и “нешто треће” (фактичка власт која није ни притежање – употреба јавног добра; неподобност да постане државина пресудна)
- Практично нема пуно проблема, нормативно има и зато Нацрт има знатно друкчије одредбе

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Државина је увек или нека *радња* или неко *стање* (апрехензиона радња или засновано државинско стање), а исто важи и за притежање;
- Поменути радња или стање *одговарају садржини неког субјективног права* (или обавезе, нпр. испоручилац струје);
- Ако једна иста радња или стање могу бити и државина и притежање, како се онда међусобно разликују?

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Шта се у пракси сматра државином?
 1. блиски просторни однос са ствари (становање у кући);
 2. могућност успостављања таквог односа (ауто у гаражи);
 3. привремена онемогућеност таквог односа (затурена ствар);
 4. постојање околности које упућују на државину (сложене цепанице дрвета у шуми);
 5. вољно препуштање државине другом, који преносиоцу признаје јаче право на њој;

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Шта се у пракси сматра државином? (наставак)
 6. дејствено наређивање другом да нешто чини са ствари или да се од нечег уздржи;
 7. уписаност у јавни регистар права власти на непокретности;
 8. наслеђивање оставиоца који је у часу делације био држалац.
- Да ли ће нешто у пракси бити сматрано државином одређују разлози правне политике, а не појмовни!
- Чини се арбитрерним, али има унутрашњу логику.

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Да би се видело шта је државина треба је разграничити од притежања, јер су обележја иначе иста; кад има фактичке власти а нема државине?
 1. ЗОСПО – државински помоћник, али није једино!;
 2. краткотрајност т.ј. пролазност (гост у ресторану);
 3. поступање из прости услужности (џентлмен придржи капут, давање неком да се послужи мобилним); итд.
- Нацрт додаје: родитељ (старалац) у погледу дететових ствари; лице које се стара о другом а није старалац, у погледу ствари лица о коме се стара; критеријум поступање у интересу детета/штићеника.

ПОЈАМ ДРЖАВИНЕ

- Кад има државине а нема фактичке власти?
 1. државина стања;
 2. привремена немогућност вршења фактичке власти (поплављена викендица);
 3. заповедна државина (уз државинског помоћника);
 4. државина наследника;
 5. посредна државина;
 6. Нацрт: државина заступаног, неспособног за расуђивање (који нема заступника) и зависна државина (сва три случаја због интереса).

СУБЈЕКТ И ОБЈЕКТ ДРЖАВИНЕ

- Субјект:
 - свако физичко или правно лице, ако је правно способно да има својину или друго стварно право на ствари коју држи;
 - питање пословне способности (државина без воље);
 - питање државине на делу јавног добра.
- Објект:
 - ствар (обухвата нужно све спојене делове осим припатке), а изузетно и део ствари (део зграде, стана или земљишне парцеле)
 - проблем концесије и дозволе државинске заштите (нема одржаја, претпоставки које носи државина, али има ли судске заштите?)

ВРСТЕ И КВАЛИТЕТИ ДРЖАВИНЕ

- Врсте државине:
 1. Непосредна и посредна државина;
 2. Својинска (државина ствари) и државина права;
 3. Искључива државина и судржавина;
 4. Подељена државина (државина дела ствари)?
- Квалитети државине:
 1. Законита и незаконита државина;
 2. Савесна и несавесна државина;
 3. Права (исправна) и мањива (неисправна) државина.

СТИЦАЊЕ, ПРЕНОС И ГУБИТАК

- Стиче се заснивањем фактичке власти, или наступањем околности које доводе до државине без фактичке власти; могуће је преносом (на основу воље претходника) или самостално, кад се стиче колико се ефективно заузме (самостално може бити и на ничијем и на нечијем – самовласно);
- Предаја као начин преноса државине – физичка и симболична (заснивање или омогућавање заснивања фактичке власти), фиктивна; правило да је довољан уговор ако постоји могућност заснивања фактичке власти за стицаоца (код непокретности).
- Престаје губитком фактичке власти, али не ако је само привремен (затурена ствар, поплављена викендица на реци).

ФУНКЦИЈЕ ДРЖАВИНЕ

- Ради се о правним последицама које она собом носи:
 1. државина се штити (право на заштиту државине као стварно право иако је државина факт);
 2. стицање стварних права одржајем;
 3. претпоставка својине, односно другог права у корист држаоца (у Нацрту изричито), не важи ако друкчије произлази из јавног регистра, према претходном својинском држаоцу и према посредном од којег се изводи државина права, као ни ако се позива да је стекао својину одржајем (тад мора да докаже својину);
 4. савесност се претпоставља; савесни држалац стиче својину плодова одвајањем; упис државине у катастар непокретности;
 5. објективна одговорност.

ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ

- Једна од последица државине је њена правна заштита;
- Не постоји у свим правним порецима: негде се државина штити само ако је заснована на неком субјективном праву (право на државину), а негде, као код нас, постоји посебна државинска заштита;
- У земљама с посебном државинском заштитом, негде постоји и посебан поступак, као код нас;
- Тамо где не постоји, ефекти државинске заштите постижу се посредством привремених мера;
- То индицира карактер државинске заштите, и судске и вансудске – брза реакција која, ако није сагласна праву, увек може да се коригује.

САМОПОМОЋ

- Иако је “редован” пут заштите судски, код државине се традиционално дозвољава и вансудска заштита – самопомоћ;
- Самопомоћ представља отклањање сметања (узнемиравања односно одузимања) државине сопственим снагама, при чему ваља водити рачуна о томе да држалац то може да чини и уз помоћ трећих;
- У нашем праву постоје два вида самопомоћи: дефанзивна (одбрамбена) самопомоћ (члан 76. ЗОСПО) и офанзивна (продужена) самопомоћ, посредством приговора мањиве државине (Вербецијев кодекс).

САМОПОМОЋ

- Код нас је дефанзивна самопомоћ уређена као нужна одбрана, услови допуштености (4 по ЗОСПО): сметање притивправно, опасност непосредна, самопомоћ нужна, врши се у складу с околностима;
- Офанзивна самопомоћ је могућност да се у року за државинску заштиту поврати ствар од лица које ју је одузело (или његовог универзалног или несавесног сингуларног сукцесора); историјат и последице; ипак задржано у Нацрту уз скраћење рока због одвраћајућег дејства.
- Последице прекорачења дозвољене самопомоћи: накнада штете или губитак државине у државинском спору;
- Самопомоћ **није** супсидијерна као вид заштите, већ има свој посебан домен примене.

СУДСКА ЗАШТИТА

- Појам сметања (одузимање и узнемиравање; заснивање стања сметања или сметање само док траје радња);
- Раније два интердикта, сад јединствена тужба а само *petitum* зависи од сметања;
- Рок за тужбу – 30 дана субјективни, годину дана објективни;
- проблем са одређивањем почетка сметања код сметања повременим радњама – од прве, од сваке, од тренутка кад је понављање постало извесно.

СУДСКА ЗАШТИТА

- Државински спор и његове карактеристике: сумарност, брзина, краткоћа рокова, провизорност, неулажење у питања права на државину и квалитета државине;
- Питање петиторних приговора у државинском спору: приговор мањивости, приговор противправности (на основу закона, одлуке суда или другог органа); приговор прекорачења права (непосредни-посредни); приговор јачег права најспорнији, битно да се може брзо доказати.

СУДСКА ЗАШТИТА

- Заштита непосредни-посредни државац и заштита између суддржалаца (Рандина формула);
- Табуларна државина се код нас као таква није штитила, данас је другачије јер се државина уписује у катастар па уписаном припада заштита;
- Привремене мере у државинском спору могуће и ако исцрпљују тужбени захтев;
- Тужбени захтев: утврђење, реституција или престанак сметања, забрана будућег сметања (под претњом новчане казне или одузимања државине);
- Посебан рок за принудно извршење решења из државинског спора.